

Nieuwsbrief KNR-CBB

De Nieuwsbrief KNR – CBB is een nieuwsbrief van de Commissie Bestuur en Beheer met actuele informatie over financieel-economische, (kerk)rechtelijke ontwikkelingen en zaken rond bestuurbaarheid solidariteit en ouderenzorg.

AUGUSTUS 2020

INHOUD

Inhoud	1
Aan het woord	1
Moederdag 2020	1
Financieel-economisch nieuws	2
Noodfonds KNR aan instituten met minder inkomsten door corona-epidemie	2
Solidariteitsactie Beiroet	3
Bestuurbaarheid	3
Stand van zaken Richtlijnen diocesane instituten	3
Uitstel kapittels, vergaderen op afstand, bericht van CIVCSVA	4
Ouderenzorg	5
Levenseindezorg in het klooster	5
Spreekende Handen helpt bij verminderen eenzaamheid	5
Boekbespreking: Stap voor stap – Marinus van den Berg	6
Boekbespreking: Mangomoment – Kris Vanhaecht	6
KNR-PIN	7
Noodhulp KNR-PIN voor projecten in coronatijd	7
Overig nieuws	7
Aanvragen steun vanuit het buitenland en de rol van AMA / Mensen met een Missie	7
Nieuwe handleiding H. Stoel over meldingen van seksueel misbruik	8
Pastorale Column:	8
Rouwen bij het afscheid in het klooster	8
Agenda	10
Scholingsaanbod	10

AAN HET WOORD

Hoewel zusters niet in het zonnetje worden gezet op moederdag, is wat Gabriëlle Dorren dit jaar met moederdag beleefde, toch herkenbaar voor religieuzen die medebroeders of -zusters

hebben wonen in een verpleeghuis, en die lange tijd geen bezoek aan hen mochten brengen vanwege gevaar voor coronabesmetting.

MOEDERDAG 2020

Voor het eerst sinds de corona-uitbraak mag mijn 97-jarige moeder bezoek ontvangen in het verzorgingshuis waar zij verblijft. Op zondag 10 mei rijden mijn zus en ik naar het zuiden voor een *speed date*: langer dan 10 minuten mag het bezoek niet duren. De ontmoeting zal niet plaatsvinden op haar afdeling (psychogeriatric), maar in een geïmproviseerde ruimte waar afstand verzekerd is.

We betreden een voorportaal dat met plastic is afgebakend van de grotere ruimte daarachter. Aan weerszijden van het plastic staat een tafel met microfoon en geluidsbox. Op de tafel aan onze zijde liggen een instructie, een stapel papieren doekjes en ontsmettingsspray. Terwijl mijn zus en ik daarmee aan de slag gaan nadert aan de overzijde mijn moeder. Gezeten in een rolstoel komen zij en medewerker Merlijn steeds dichterbij tot we tegenover elkaar zitten. Haar ongewoon lange haar geeft mijn moeder iets jeugdigs. Vriendelijk en licht verwonderd neemt zij ons en de omgeving in zich op. Achter haar hangt een grote klok; de wijzers geven half twee aan, onze 10 minuten gaan nú in.

Meteen na de begroeting meldt mijn zus dat het Moederdag is. Mijn moeder kijkt op naar haar begeleider, vraagt hem of dat inderdaad zo is en zegt dan tegen ons: 'Maar wij [wijzend naar ons] zijn geen familie van elkaar, hoor!' Met de vriendelijke stelligheid van iemand die een ander niet wil kwetsen of teleurstellen, maar zich ook

geen knollen voor citroenen laat verkopen. In plaats van een welles nietes zet ik een levenslied in, een van de vele smartlappen die we lang geleden graag onder de afwas zongen. Het is een vrolijke, 'Dat is toch je moedertje'. Mijn zus valt meteen in en we zien een grote glimlach verschijnen.

Als we zijn uitgezongen zegt ze: 'Nou, dan zou ik toch ook graag wat voor mijn nichten zingen'. Al zijn we nog niet haar dochters, kennelijk hebben we het intussen wel tot haar nichten geschopt. Of onze ouders nog leven, vraagt ze. 'Papa niet, maar mama gelukkig wel,' antwoorden we. Daarop zegt zij hartelijk: 'Dat is heel wat waard!' In de loop van de tien minuten ebt het vertrouwde weer weg. De vriendelijkheid blijft, maar we worden u. Wel blijft ze ons met grote aandacht gadeslaan en stelt ze gelijkenis tussen haar bezoeksters vast. In mij ziet ze een generatiegenoot van zichzelf. Dat veroorzaakt bij mijn zus, die bijna tien jaar ouder is dan ik, enig leedvermaak maar voor mijn moeder is leeftijd een rekbaar begrip: in plaats van bijna 100 ben ik net als zij nu eens een jaar of 40, dan weer medestudente.

Als we haar zeggen hoe goed en mooi ze eruit ziet schrijft ze dat toe aan 'de goede organisatie hier'. Ook voor ons heeft ze een bedankje, 'voor deze stand van zaken'. Ze blijft zorgvuldig in haar formuleren, altijd zoekend naar goede woorden, en in haar aandacht voor anderen. Als we beloven haar zo snel mogelijk weer op te zoeken klinkt een welgemeend 'heel graag'. We zwaaien naar elkaar ten afscheid en Merlijn neemt de rolstoel weer ter hand om haar terug te brengen naar de derde verdieping. We kijken hen na: wat een mooi duo, de zachtmoedige en geduldige twintiger met mijn moeder die zo'n innerlijke rust uitstraalt. Mijn moeder, *de dierbare sneeuw-witte astronaut / zo ver al van de aarde weggedreven / zo moedig uitgestapt en in de ruimte zwevend*. Een gedicht dat Vasalis ooit over haar moeder schreef en dat nu al enkele jaren met me mee gaat. Maar dit bezoek werpt op de vertrouwde woorden ineens een heel ander licht. Het is precies andersom, zij is de basis en wij zijn de zwevers. Mijn zus en ik bevonden ons 10 minuten lang in een ruimtecapsule waar we eindelijk contact maakten met de aarde:

onze moeder, evenwichtig, volkomen zichzelf en niet van de wijs te brengen door zoiets als een coronacrisis.

Waar zij alles neemt zoals het komt en haar vertrouwen in Merlijn stelt, zijn wij het die, van haar wegdrijvend, gedoemd zijn weer door de mateloze ruimte te zweven en de dimensies te onderzoeken van een nieuwe werkelijkheid waartoe we ons moeten verhouden. En terwijl wij dachten haar iets te brengen, was zij het die ons voor de zoveelste keer iets gegeven heeft.

Gabrielle Dorren

FINANCIIEEL-ECONOMISCH NIEUWS

NOODFONDS KNR AAN INSTITUTEN MET MINDER INKOMSTEN DOOR CORONA- EPIDEMIE

Op 9 juni 2020 heeft de Commissie Bestuur en Beheer, waar de onderlinge solidariteit in de nieuwe commissiestructuur onder valt, besloten om een bedrag van € 750.000 beschikbaar te stellen voor religieuze instituten die haar activiteiten geheel of gedeeltelijk hebben moeten staken in verband met de coronamaatregelen vanuit de overheid. Het gaat hier om het sluiten van gastenverblijven, kloosterwinkels, proeflokalen en stopzetten van andere activiteiten als cursussen en bezinningsdagen.

Aangezien de compensatiemaatregelen van de overheid in veel gevallen niet blijken aan te sluiten op de situatie van de religieuze instituten doordat de werkzaamheden worden verricht door de eigen broeders of zusters maar ook vrijwilligers, is besloten vanuit de onderlinge solidariteit hiervoor een bijdrage beschikbaar te stellen. De bijdrage is niet van toepassing voor eventuele lagere beleggingsopbrengsten en lagere inkomsten uit AOW en pensioen. Het verzoek om een bijdrage in de gederfde inkomsten kan worden ingediend bij de Commissie Bestuur en Beheer door middel van het aanvraagformulier dat hiervoor beschikbaar is en is op te vragen bij Nita van Bergen (n.v.bergen@knr.nl). In de vergadering van de Commissie Bestuur en

BESTUURBAARHEID

STAND VAN ZAKEN RICHTLIJNEN DIOCESANE INSTITUTEN

Beheer van 3 september zullen de ontvangen aanvraagformulieren besproken worden en zal de toe te kennen bijdrage worden vastgesteld. Uit de eerste aanvragen is op te maken dat het inkomstenverlies varieert van enkele tienduizenden euro's tot enkele honderdduizenden euro's.

Er zijn ook religieuze instituten die geen beroep willen doen op het noodfonds maar een extra bijdrage aan het noodfonds willen geven. Dat is natuurlijk mogelijk en wordt zeer gewaardeerd. We hebben al bijdragen mogen ontvangen van zowel actieve religieuze instituten als vanuit de monialen. Een eventuele extra bijdrage kan worden overgemaakt op de bankrekening van de onderlinge solidariteit onder vermelding van "extra bijdrage noodfonds".

Het bankrekeningnummer is NL97FVLB0225117908 ten name van de Konferentie Nederlandse Religieuzen.

SOLIDARITEITSACTIE BEIROET

Vanuit onze achterban is de vraag aan de KNR gesteld of de KNR bereid is een solidariteitsactie voor Beiroet te organiseren om de solidariteit van de Nederlandse religieuzen met de getroffen mensen in Beiroet tot uitdrukking te brengen. De KNR is hiertoe bereid en heeft hiervoor een geschikt project gezocht waarbij de beschikbare middelen niet naar een landelijke organisatie gaan maar direct ter plaatse worden ingezet. Via de Kleine Zusters van Jezus in Amsterdam is bij de Kleine Zusters in Beiroet geïnformeerd naar een geschikt project. Door de Kleine Zusters in Beiroet wordt de organisatie Adyan (<https://adyanfoundation.org/for-beirut/>) voorgesteld. Adyan wordt als een betrouwbare organisatie beoordeeld en verleent nu directe en kleinschalige hulp en kan extra ondersteuning goed gebruiken.

Als u een bijdrage voor Beiroet beschikbaar wil stellen dan kan deze bijdrage worden overgemaakt op bankrekening NL40FVLB0225908514 ten name van de Konferentie Nederlandse Religieuzen onder vermelding van "bijdrage Beiroet". Wij zullen de ontvangen bedragen verzamelen en volledig overmaken naar Adyan voor de noodhulp.

Op 2 maart van dit jaar was het precies vijf jaar geleden dat de Congregatie voor de religieuzen (CIVCSVA) de Richtlijnen voor diocesane instituten afkondigde. Deze Richtlijnen hebben tot doel een acceptabele oplossing te vinden voor het bestuur van religieuze instituten en sociëteiten van apostolisch leven van diocesaan recht in Nederland, wanneer deze in de problemen komen doordat de leden te oud zijn om dit bestuur op zich te nemen. Bij het opstellen ervan waren zowel de KNR als de Bisschoppenconferentie betrokken. De Richtlijnen kregen een experimentele periode van vijf jaar. Dit jaar was het dus tijd om de werking van de Richtlijnen te evalueren.

De invoering van de Richtlijnen

Bij de invoering van nieuwe bestuursvormen volgens de Richtlijnen van 2015 blijken er grote verschillen te bestaan tussen de bisdommen. Die verschillen hebben vooral te maken met het aantal religieuze instituten van diocesaan recht per bisdom, maar ook met wat er was gebeurd vóór 2015. De bisdommen Breda en Haarlem-Amsterdam hebben veel instituten van diocesaan recht, waarvan een aantal religieuze instituten vóór 2015 veranderingen had doorgevoerd in het bestuur van het instituut (zijnde het aanstellen van besturen van niet-leden). Deze veranderingen zijn ingehaald door de Richtlijnen. In deze twee bisdommen zijn afspraken met diocesane instituten gemaakt rekening houdend met de Richtlijnen en diverse administratoren benoemd.

Evaluatie

De besprekingen met de betreffende religieuze instituten verliepen in alle gevallen verschillend. Een belangrijk punt is vaak de aanwending van de tijdelijke goederen. Religieuzen laten zich leiden door het charisma van het instituut bij het doen van donaties en willen recht doen aan hun apostolaat. Een tweede punt is het vinden van een goede administrator. De KNR pleit voor

de benoeming van een religieus en bij vrouwelijke religieuzen het liefst voor een vrouwelijke religieus. Bij de benoeming van een diaken of priester is het goed dat het iemand is die de congregatie al langer kent. De resultaten van de besprekingen tussen de betrokken religieuze instituten en het bisdom zijn wisselend. De KNR probeert de religieuze instituten zodanig te adviseren dat er een oplossing komt voor het bestuur van elk instituut die het vertrouwen heeft van de leden ervan. De afgelopen jaren hebben geleerd dat dit het beste lukte wanneer het religieus instituut duidelijk kon aangeven wat diens uitgangspunten en wensen waren en waarbij tijdig het bisdom bij de toekomstplannen werd betrokken om gezamenlijk te zoeken naar een geschikte administrator. Op basis van de praktijkervaringen van de afgelopen vijf jaren, heeft de KNR een eigen evaluatie gemaakt en aan de CIVCSVA voorgelegd.

Hoe verder?

De CIVCSVA heeft de KNR gevraagd om de concrete problemen wat betreft de implementatie van de Richtlijnen met de bisschoppen te bespreken en gezamenlijk deze te inventariseren. De coronacrisis heeft het gesprek tussen bisschoppen en KNR tot nu toe in de weg gestaan. Een eerste afspraak wordt in het najaar gepland. Zo ook vindt begin september een ontmoeting plaats met de administratoren in het bisdom Breda om over de praktische ervaringen met de Richtlijnen te spreken. De KNR vindt het belangrijk dat bij de toepassing van de Richtlijnen rekening gehouden wordt met het eigene van het religieuze leven – het charisma. Die eigenheid zit enerzijds in het geestelijk erfgoed van instituten, anderzijds in de manier waarop er over dingen wordt beslist (levensordering). Het apostolaat van de meeste religieuze instituten (en zeker van die van diocesaan recht) is sterk op het maatschappelijke veld gericht. Wat betreft de besluitvorming is een religieus instituut qua cultuur sterk gericht op samenspraak en samen beslissen. Bij de voltooiing van instituten van diocesaan recht maakt de KNR zich sterk voor deze aspecten en zal deze

aspecten in de gesprekken met bisschoppen over toepassing van de Richtlijnen ook onder de aandacht blijven brengen.

UITSTEL KAPITTELS, VERGADEREN OP AFSTAND, BERICHT VAN CIVCSVA

De Congregatie voor Instituten van Gewijd Leven en Sociëteiten van Apostolisch Leven (CIVCSVA) heeft onlangs richtlijnen bekend gemaakt voor vergaderen op afstand van oversten met hun raad, via middelen van telecommunicatie. Die richtlijnen zijn uitgevaardigd voor zolang de noodmaatregelen in verband met het coronavirus geldig blijven.

Vergaderingen van de overste met de raad

In de normale situatie moet een overste en haar of zijn raad steeds echt bijeen komen om te vergaderen. Vergaderen via de telefoon of via een beeldverbinding is niet toegestaan. Ook moet de hele raad samengeroepen worden. Geen enkel raadslid mag worden overgeslagen bij het samenroepen van een vergadering. Het zal duidelijk zijn dat de coronacrisis het vergaderen op deze manier vaak onmogelijk maakt. Daarom geeft de CIVCSVA, in opdracht van paus Franciscus, mogelijkheden om toch geldige besluiten te kunnen nemen. Daarvoor zijn de onderstaande bepalingen uitgevaardigd.

- Om te mogen vergaderen op afstand, met behulp van middelen van telecommunicatie, moet de overste, met toestemming van de raad, een verzoek indienen bij de CIVCSVA.
- Het verslag van online vergaderingen wordt op de normale manier gemaakt.
- Men moet gebruik maken van veilige verbindingen, zodat de vertrouwelijkheid van het beraad gewaarborgd blijft.
- De identiteit van de deelnemers aan de vergadering moet worden gecontroleerd.
- Het moet mogelijk zijn om direct op elkaar te reageren.

- De middelen van telecommunicatie staan in dienst van het beraad en van goed bestuur; daarom moet iedereen er op verantwoordelijke manier mee omgaan.

Het online houden van vergaderingen van de overste met haar of zijn raad is toegestaan zolang de anticoronamaatregelen van kracht blijven. Zodra het weer mogelijk is om fysiek bijeen te komen, moeten de vergaderingen weer op de normale manier plaatsvinden.

Kapittels

Generale en provinciale kapittels hebben een speciaal karakter. De beraadslaging is een continu proces, dat niet alleen plaatsvindt tijdens de zittingen. Een kapittel is een uiting van de *communio* in een religieus instituut of sociëteit van apostolisch leven. Dat vraagt om lijfelijke aanwezigheid van alle deelnemers. Om die reden is, mede op aandringen van de paus, besloten om het online houden van kapittels niet toe te staan. In plaats daarvan is de mogelijkheid gegeven om een kapittel uit te stellen, totdat dit weer mogelijk is

OUDERENZORG

LEVENSEINDEZORG IN HET KLOOSTER

Het Tilburgse Notre Dame is het moederhuis van de Dochters van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart. Al meer dan tien jaar vinden ook de missionarissen van het Heilig Hart er een goed onderkomen. Notre Dame is tevens een woonzorgcentrum met als zorgaanbieder De Wever. Als zorgaanbieder wil De Wever er zijn voor iedereen, die zorg nodig heeft, religieus of niet, gelovig of niet gelovig. De bewoners zijn al lang niet meer alleen de zusters, paters en broeders. In feite zijn die hard op weg een minderheid te worden.

De kloosterlingen in Notre Dame zien niet graag dat in hun klooster een controversiële handeling als euthanasie plaats vindt. De Wever daarentegen voelt zich niet vrij om een verzoek tot levensbeëindiging naast zich neer te leggen, zeker niet als dat verzoek duidelijk binnen de bepalingen van

de Nederlandse wet valt. Dit kan gaan botsen tussen de leidinggevenden van De Wever en de kloosterlingen.

In Notre Dame is de oplossing gezocht in een compromis tussen de beide partijen, dat helder gecommuniceerd dient te worden naar toekomstige bewoners. In het kort, te kort: euthanasie ja, maar niet binnen de muren van Notre Dame.

Het compromis behoeft aanvulling. Daarom is er tevens besloten tot een informatiebijeenkomst, die drie onderwerpen bevat: 1. het levenseinde vanuit de christelijke traditie; 2. palliatieve sedatie en euthanasie; en 3. de afspraken tussen De Wever en de kloosterleiding.

Ton Zwart msc kreeg als taak het eerste onderwerp te verhelderen. Hij ontwierp daarvoor een PowerPoint presentatie, waarin hij probeerde, op een niet wettische wijze, de waarde van het leven invoelbaar te maken. Het gaat niet zozeer om wat mag en niet mag, maar hoe iemand in het leven wil staan en hoe iemand het levenseinde onder ogen wil zien. Geen veroordeling van wie dan ook maar een keuze voor de aloude *ars moriendi*, de kunst van het sterven, zonder overigens dit begrip uitdrukkelijk te noemen.

Voor wie belangstelling heeft: de presentatie kan opgevraagd worden bij Karin Bos (k.bos@knr.nl), Nita van Bergen (n.v.bergen@knr.nl) of bij Ton Zwart persoonlijk (azwartmsc@gmail.com). Over het onderwerp 'De laatste zorg' vindt op 9 november een scholingsdag plaats voor religieuzen en medewerkers van religieuze instituten.

Meer informatie hierover bij Karin Bos.

SPREKENDE HANDEN HELPT BIJ VERMINDEREN EENZAAMHEID

Ouderen met dementie hebben door hun dementie moeite met sociale interactie. Denk hierbij aan het aangaan en onderhouden van relaties. De ontmoetingsgroep 'Spreekende Handen' doet hier iets aan. Door de combinatie van muziek en het gesprek, kan iedereen

met dementie aansluiten. Ook mensen met zwaardere dementie.'

Dit is belangrijk, want Spreekende Handen helpt bij het verminderen van gevoelens van eenzaamheid onder ouderen met dementie. Eenzaamheid kan weer leiden tot gevoelens van onveiligheid en het uiten van onbegrepen gedrag. Daarnaast kan het ervoor zorgen dat mensen met dementie beperkter hun emoties tonen. Door iets te doen aan eenzaamheid, pak je dus ook andere problemen aan.

De interventie Spreekende Handen wordt uitgevoerd in bijvoorbeeld verpleeghuizen. Een muziektherapeut en een geestelijk verzorger begeleiden de groep. In de bijeenkomsten worden bewoners uitgenodigd hun levensverhalen te delen en zingen zij bijpassende liederen.

De interventie [Spreekende Handen](#) is ontwikkeld binnen Cordaan. Onlangs is deze interventie door de erkenningscommissie van Vilans erkend als 'goed onderbouwd'. Dat betekent dat het in ieder geval voldoende aannemelijk is dat de interventie werkt. En dat het ook (deels) bewezen kan worden door onderzoek. Inmiddels is de interventie opgenomen in de Databank Interventies.

Bron www.zorgvoorbeter.nl

BOEKBESPREKING: STAP VOOR STAP – MARINUS VAN DEN BERG

Marinus van den Berg gaat nooit met pensioen en blijft altijd luisteren. Dat is zijn grootste talent. Daarom wordt hij midden in de coronatijd gevraagd om geestelijk verzorger te worden in een revalidatiecentrum.

Daar luistert hij naar de verhalen van mensen die op de Intensive Care in coma hebben gelegen en weer helemaal opnieuw moeten leren leven. Het gaat vooral om vijftigers en zestigers, midden in een drukke baan. Van het ene op het

andere moment komt hun leven tot stilstand en staat hun wereld op de kop. Met alle gevolgen van dien. Dromen, nachtmerries, slapeloosheid, huilbuien, paniekaanvallen, totale uitputting. Marinus van den Berg maakt het allemaal mee, luistert vooral en probeert samen met de patiënten betekenis te geven aan hun ervaringen. Stap voor stap proberen ze opnieuw te leren leven, een adembenemende zoektocht, door de ogen van deze 73-jarige nestor van de geestelijke verzorging. Als ergens duidelijk wordt wat het coronavirus aanricht, dan is het in de aangrijpende en persoonlijke verhalen van Marinus van den Berg. Een boek dat ontroert en ook hoop geeft.

Auteur: Marinus van den Berg

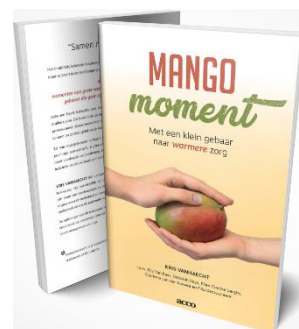
Genre: Spiritualiteit

ISBN: 978-9493-1613-51

Prijs: € 9.99

BOEKBESPREKING: MANGOMOMENT – KRIS VANHAECHT

Het inmiddels bekende fenomeen Mangomoment ontstond in een Belgisch ziekenhuis, maar veroverd nu in snel tempo zowel de Belgische als de Nederlandse gezondheidszorg. Mangomomenten: momenten van grote waarde die ontstaan via kleine, onverwachte gebaren die geen of weinig tijd, geld en moeite kosten. Iedereen heeft behoefte aan warme zorg. Maar dat is niet vanzelfsprekend in deze drukke tijden. Dit boek helpt je op weg om in het dagelijkse leven, zowel persoonlijk als professioneel, kleine momenten van grote meerwaarde te creëren voor de mensen om je heen en zo hun geluk en je eigen voldoening te vergroten. Tal van waargebeurde verhalen uit zowel Vlaanderen als Nederland, doorspekt met prachtige portretfoto's, inspireren en motiveren je in je zoektocht naar warmere zorg, meer veerkracht en positiviteit. Daarnaast bieden reflecties van internationale experts inzicht in de zin en haalbaarheid van Mangomomenten.

Kijk op www.mangomoment.org

KNR-PIN

NOODHULP KNR-PIN VOOR PROJECTEN IN CORONATIJD

De afgelopen tijd heeft een flink aantal religieuze instituten hartverwarmende bijdragen gegeven aan KNR-PIN om noodhulp te kunnen organiseren voor de meest kwetsbare mensen in onze samenleving. KNR-PIN heeft nu in totaal € 70.000,- van u mogen ontvangen speciaal voor dit doel. Het aantal projectaanvragen voor noodsteun als gevolg van de coronamaatregelen stijgt in een rap tempo.

Doordat we betrokken raakten bij het samenwerkingsinitiatief kleinecoronahulp.nl en door onze financiële steun aan Voedselbanken Nederland is pijnlijk duidelijk geworden dat het einde van de noden niet in zicht is. Integendeel, er rijzen grote zorgen over de lange termijn. Recent heeft u ook uit de media kunnen vernemen dat Voedselbanken Nederland de noodklok luidt, omdat de verwachting is dat het aantal mensen dat afhankelijk wordt van de hulp van de voedselbank enorm zal stijgen en de voedselbanken beperkte capaciteiten en mogelijkheden hebben.

De grootste zorg van de KNR-PIN en van een aantal andere fondsen gaat met name uit naar de ongedocumenteerden (mensen zonder papieren) die nergens recht op hebben. Kleine initiatieven zijn afhankelijk van financiering, ook als ze meer doorverwijzen naar de voedselbank en als ze samenwerken met het Rode Kruis. Het Rode Kruis heeft ze nodig om de mensen te bereiken. Bovendien bieden de kleine initiatieven aandacht en begeleiding. Mensen die geholpen worden, moeten hun zelfstandigheid niet verliezen. Financiering blijft dus noodzakelijk! Om die reden is de dringende oproep aan alle fondsen in Nederland om niet op 1 september te stoppen met financiering. Het probleem van mensen die voedsel nodig hebben blijft onverminderd groot. Per 1 augustus speelt ook het probleem van de afloop van de nachtopvang van ongedocumenteerden.

In overleg met het Rode Kruis en Voedselbanken Nederland onderzoeken we hoe de incidentele noodhulp vervangen kan worden door structurele hulp, daar waar het

echt nodig is. Er wordt nu een inventarisatie gemaakt van maatschappelijke en kerkelijke organisaties die op het terrein van voedsel-(nood)hulp actief zijn: welke verschillende doelgroepen worden bereikt en welke niet, wat zijn de noden, met name ook op termijn, en in hoeverre is er bereidheid om samen op te trekken. Op 20 juli is een webinar georganiseerd voor alle initiatieven over de rol en (on)mogelijkheden van de Voedselbank en het Rode Kruis en waar de initiatieven vragen kunnen stellen. De inventarisatie wordt door een student van de RU geanalyseerd en in beeld gebracht. Vervolgens zal de uitkomst van deze analyse gedeeld worden met alle deelnemers, fondsen, de Voedselbank en het Rode Kruis, om zo tot een visie en strategie voor de langere termijn te komen. Uiteindelijk is het doel om tot een werkwijze te komen waarbij zowel de kracht van de kleine initiatieven als die van de Voedselbank, het Rode Kruis en andere grotere partijen optimaal wordt benut.

OVERIG NIEUWS

AANVRAGEN STEUN VANUIT HET BUITENLAND EN DE ROL VAN AMA / MENSEN MET EEN MISSIE

Met enige regelmaat ontvangen onze leden aanvragen om financiële steun uit het buitenland. Deze vragen komen dikwijls van religieuze instituten of van missiesociëteiten. Soms raadpleegt de overste dan de KNR hierover. Een enkele keer komt de aanvraag ook rechtstreeks bij de KNR terecht. Hoe moeten we hiermee omgaan?

De eerste vraag die men zich moet stellen, is of de afzender betrouwbaar is. Als u de zaak niet vertrouwt, moet u helemaal niet antwoorden. Bij twijfel kunt u altijd een deskundige om advies vragen. Als een buitenlandse overste in zo'n mailbericht u iets vraagt, en u twijfelt erover of u echt wel met deze overste te maken hebt, probeer dan via de website van het instituut te zoeken naar de overste die u zou hebben geschreven, en mail deze persoon dan zelf. Vraag aan haar of hem dan of het klopt dat

u een mail van haar/hem heeft gekregen. Als er dan een vervalser in het spel is, komt de echte overste dat zo te weten.

De tweede vraag is of u het project van de aanvraag de moeite waard vindt. Als het past bij uw instituut, kunt u natuurlijk een bijdrage geven. Het kan ook zijn dat u het doel wel sympathiek vindt, maar er zelf niet aan gaat bijdragen. U kunt dan kijken of u het kunt doorverwijzen. Doorverwijzen kan naar de Bisschoppelijke Vastenactie, Missio, Miva, Cordaid of naar AMA / Mensen met een Missie. Als er bij de KNR een aanvraag binnenkomt, bekijkt de staf altijd of die doorverwezen kan worden; de KNR geeft zelf nooit geld voor aanvragen uit het buitenland. Aangezien AMA / Mensen met een Missie het dichtste bij de religieuzen staat, geven we hieronder weer hoe men daar met dit soort aanvragen omgaat:

"Mensen met een Missie heeft, in de landen en regio's waarin we actief zijn, langdurige en stabiele relaties opgebouwd met lokaal gewortelde, zeer betrokken partners. Partijen die vaak via kerkelijke structuren in de haarvaten van de samenleving opereren. Onze veelal jarenlange ervaring met partners biedt ons inzicht in de wijze waarop de partner in staat is bij te dragen aan de doelstelling van een programma. Mensen met een Missie vindt dit belangrijk, daar we zo verantwoord om kunnen gaan met de middelen die ons ter beschikking worden gesteld. Mensen met een Missie kiest ervoor om zo gestructureerd uitsluiting aan te pakken. Dit betekent dat verzoeken voor projectbijdrages in landen waar we niet werken of voor projecten die niet aansluiten bij onze programmadoelstellingen niet gehonoreerd kunnen worden. Hierop is echter een uitzondering, er zijn twee fondsen beschikbaar waarmee opleidingen van religieuzen, leken, alsook inrichtingskosten van kerkelijke centra ondersteund kunnen worden. De bijdrage kan variëren van € 3.500 tot € 8.000."

Staflid Tom Boesten, die vanuit de KNR lid is van de AMA-commissie, beoordeelt of het ontvangen project kans maakt binnen de bovengenoemde criteria van Mensen met een Missie. Als dat zo is, stuurt hij het

door naar de betreffende medewerker van Mensen met een Missie.

NIEUWE HANDLEIDING H. STOEL OVER MELDINGEN VAN SEKSUEEL MISBRUIK

De Congregatie voor de Geloofsleer heeft op 16 juli van dit jaar een handleiding gepubliceerd hoe om te gaan met klachten van seksueel misbruik, die zouden zijn begaan door clerici. Het document beschrijft gedetailleerd hoe ordinarij te werk behoren te gaan bij dit soort klachten.

Sinds 2001 moeten klachten van seksueel misbruik die zijn ingebracht tegen een diaken, priester of bisschop worden gemeld bij de Congregatie voor de Geloofsleer. Deze heeft de bevoegdheid te beslissen hoe de klacht behandeld wordt. Het gaat hierbij dus alleen om clerici. Religieuzen die leek zijn, worden in deze handleiding niet betrokken.

De nieuwe handleiding geeft geen nieuwe regels. Ze is slechts bedoeld als hulpmiddel voor lokale of religieuze ordinarij te helpen de procedure op de juiste wijze te voeren. De tekst is te vinden op de website van het Vaticaan:

- in het [Duits](#)
- in het [Frans](#)
- in het [Engels](#)

PASTORALE COLUMN:

ROUWEN BIJ HET AFSCHEID IN HET KLOOSTER

Sterven is een onlosmakelijk onderdeel van het menselijk leven, van het kloosterleven, van het religieus leven. De wijze waarop we het overlijden in het klooster beleven, hoe we daar mee omgaan, onderscheidt zich van het overlijden van een partner, vader, moeder, broer, zus, zoon, dochter, vriend, vriendin, enz.. In onze westerse samenleving (buiten het klooster) is na het overlijden veel aandacht voor de individuele relatie van de overledene met de nabestaanden en de emotionele gevolgen bij hen die rouwen.

Het afscheid van een medezuster, broeder of pater is een afscheid van iemand die lid is geweest van de gemeenschap. Het overlijden wordt geduid als een voltooiing van het leven hier op aarde en als het begin van nieuw leven. Men benadrukt dat hij of zij de uiteindelijke bestemming heeft bereikt waar de overledenen een leven lang naar op weg zijn geweest.

Bij het afscheid van een medezuster, -broeder of -pater gaat veel aandacht naar de overgang van het ene leven naar het andere Leven. We staan stil bij het afscheid van de gemeenschap en de betekenis die de overledene heeft gehad voor de gemeenschap. Over het afscheid hangt een sfeer waarin we benadrukken dat de eindbestemming, waar we allemaal naar onderweg zijn, door hem of haar is bereikt. De vreugde om het bereiken van de eindbestemming overschaduwde het verdriet. Het gemis, de leegte die de overleden medebroeder, -zuster of -pater achter laat heeft wordt vooral gerelateerd aan de gemeenschap. In het klooster gaan na de uitvaart de officiële deuren van verwerking en rouw, snel dicht en gaat men over tot de orde van de dag.

In dit religieus, gelovig kader, waarin het overlijden traditioneel in het kloosterleven wordt ingebed, komt schoorvoetend, mondjesmaat, ruimte voor menselijke, emotionele kaders. De individuele, emotionele, verbondenheid van leden van de congregatie met elkaar is jarenlang een groot taboe geweest en is in veel gevallen nog niet bespreekbaar binnen de kloostermuren. Er is weinig ruimte om aandacht te geven aan individueel verdriet en rouw. Persoonlijke emoties waarin ontredde, boosheid, teleurstelling, liefde, gemis, eenzaamheid, losgescheurd zijn, zin en zinloosheid als een storm door het bestaan van de achterblijver woeden, vinden niet echt een bedding, waarin deze zich mogen manifesteren.

Bijzonder is, dat nu we in deze coronatijd van veel mede-religieuzen in kleine kring afscheid hebben moeten nemen. De achterblijvers werden geconfronteerd met het gemis aan mogelijkheden om het afscheid vorm te geven. Noodgedwongen was de gemeenschap bijna niet betrokken bij het afscheid. In veel gevallen was er een korte

afscheidsviering, waarbij maar een paar leden aanwezig mogen zijn en vond de begrafenis plaats op het kloosterkerkhof. De ene begrafenis was nog maar amper voorbij of de volgende stond al gepland. Het was niet bij te houden, laat staan te verwerken.

Ik hoorde een dezer dagen, in een tv-programma van de lokale omroep, een zuster van Liefde uit Schijndel vertellen dat pas nu het besef begint te ontstaan wat er in de gemeenschap heeft plaats gevonden. Dat betekent dat er nu pas een begin gemaakt kan worden met het rouwproces van afscheid nemen. En daar komt meer bij kijken dan een verlate viering, waarbij alle betrokkenen, gemeenschap, familie, vrienden en bekenden worden genodigd.

De gaten die in gemeenschap zijn gevallen kunnen niet meer worden opgevuld door eigen mensen. De gemeenschap wordt (versneld) geconfronteerd met de consequenties met wat zo mooi heet de 'fase van voltooiing'. De gemeenschap wordt steeds afhankelijker en kwetsbaarder. Vragen, onzekerheden en misschien angsten voor het eigen einde steken de kop op. Wie zal mij bijstaan in het laatste stukje van mijn leven? Wie heeft er dan nog zorg en aandacht voor mij? Wordt er nog rekening gehouden met mijn wensen? Dit vraagt om aandacht en zorg in het klooster.

Dan hebben we het alleen nog maar over het rouwproces van de gemeenschap. De aandacht en zorg voor het individuele rouwproces staat nog geparkeerd in de coulissen. Daar is nog niet echt aandacht en ervaring voor binnen de kloostergemeenschap. En als die kennis er al is dan is het hoognodig om deze met elkaar te delen. We zouden kunnen gaan praten en samenwerken met professionele rouwbegeleiders buiten de kloostermuren. Samen met hen kunnen handvaten ontwikkeld worden die aangereikt kunnen worden aan de diverse gemeenschappen.

Een mooie taak voor de KNR om dit op te pakken?

Misschien zitten er in de mand met gevolgen van de coronatijd ook nog een paar waardevolle vruchten die we snel moeten oogsten. Dan laat de coronatijd niet alleen een negatieve smaak achter. Voor aan-

dacht aan het rouwproces binnen de gemeenschap en de emoties van de individuele religieus valt binnen de kloostermuren nog een wereld te winnen. Dit in het belang van ons, de achterblijvers.

Veghel, 22 juni 2020

Antoon van der Steen,

em. kloosterpastor

lekenbestuurder Broeders van Joannes de Deo Nederland.

AGENDA

SCHOLINGSAANBOD

De werkgroep InziGt organiseert in 2020 nog de volgende scholingsdagen. Deze scholingsdagen zijn een vervolg en verdieping van de eerder aangeboden scholing in 2019.

28 september 2020: Scholingsdag voor religieuzen die mantelzorg verlenen.

12 oktober 2020 : Scholingsdag over de ouder wordende religieus voor leidinggevendende beleidsmedewerkers'

Nieuw aanbod

9 november 2020: Scholingsdag voor religieuzen en medewerkers van religieuze instituten die te maken krijgen met de 'laatste zorg' en de vele vormen van verdriet.

Nadere informatie over deze dagen ontvangt u te zijner tijd.

Voor vragen kunt u contact opnemen met Karin Bos, stafmedewerker KNR, telefoon: 073-6921321. Of stuur een mail naar: n.v.bergen@knr.nl

